

Bemærkninger til foranstående forslag til folketingsbeslutning.

I. Baggrunden for Islands ansøgning om medlemskab af EFTA.

Ved dannelsen af de europæiske markedsgrupper i sidste halvdel af 1950'erne valgte Island som bekendt at stå uden for såvel fællesmarkedet som EFTA. Denne beslutning var utvivlsomt begrundet i flere forhold, af hvilke man som de vigtigste kan fremhæve den særegne struktur i den islandske økonomi, der var — og stadig for en stor del er — baseret på et enkelt erhverv, nemlig fiskeriet. Dette medførte, at Island kun kunne opnå begrænsede økonomiske fordele ved at deltage i en af de europæiske markedsdannelse og hertil kom, at de islandske handelsmæssige og politiske interesser på afgørende måde var knyttet til lande uden for Europa, først og fremmest USA og Sovjetunionen.

Flere af disse forudsætninger har nu gradvis ændret sig. Først og fremmest er det gennem de senere års stagnation i den islandske økonomi og den stærkt forringede balance i vareudvekslingen med udlandet blevet klart, at Island næppe i længden vil kunne basere sin økonomi udelukkende på fiskerierhvervet. Der er i Island en voksende forståelse for, at landet må søge at gennemføre en industrialiseringsproces, der gennem en fordeling af den økonomiske indsats på flere produktionsgrene kan sikre en større uafhængighed af konjunkturerne i et enkelt erhverv. I betragtning af at Islands befolkning udgør ca. 200.000, synes en første forudsætning for at skabe en konkurrencedygtig industri at være, at der skabes adgang til eksportmarkeder med en væsentlig større købekraft, og den islandske ansøgning om optagelse i EFTA må formentlig ses på baggrund heraf. En anden væsentlig forudsætning for, at den ønskede omstillingsproces kan påbegyndes, er, at der gives den islandske industri adgang til øgede kapitaltilførsler. De nordiske lande har derfor den 12. december 1969 undertegnet en aftale om oprettelse af en fælles nordisk industrialiseringsfond for Island på i alt 105 millioner d.kr. jfr. nedenfor IV om baggrunden for indgåelsen af denne aftale.

II. Forhandlingerne om Islands optagelse som medlem af EFTA.

Den islandske ansøgning om medlemskab blev formelt indgivet den 12. november 1968, og der har

siden været ført forhandlinger dels i EFTA's råd, dels bilateralt mellem de enkelte medlemslande og Island.

Med hensyn til anvendelsen af de enkelte konventionsbestemmelser på Island har udgangspunktet været, at Island fra datoen for medlemskabets ikrafttræden indtræder som fuldt ligeberettiget medlem af sammenslutningen og således bl. a. med det samme opnår toldfrihed for hele sin industrieksport til EFTA-landene. Det har på den anden side været klart, at Island ikke på én gang kunne gennemføre en tilsvarende fuldstændig liberalisering af sine restriktioner overfor de øvrige medlemslande, og der er derfor, jfr. nedenfor, aftalt overgangsordninger for bl. a. toldafviklingen og afviklingen af kvantitative restriktioner af henholdsvis 10 og 5 års varighed.

Som nævnt er Islands ønske om medlemskab af EFTA overvejende betinget af ønsket om at udvikle landets industri. Den aktuelle situation er imidlertid, at Islands industriproduktion kun udgør en ret begrænset del af den samlede produktion, og at den bortset fra fiskeindustrien kun i ringe udstrækning er udviklet med eksport for øje. Medlemskabet af EFTA som sådant vil derfor umiddelbart kun skabe begrænsede fordele for Islands erhvervsliv, medens omvendt EFTA-landene i kraft af deres større industripotentiel med det samme vil være i stand til at udnytte en liberalisering effektivt. Dette vil bl. a. gælde Danmark, der i sin samhandel med Island traditionelt har et eksportoverskud.

For at afbøde dette forhold er der blevet indgået bilaterale aftaler mellem Island og de øvrige nordiske lande, hvorefter der indrømmes de aktuelle islandske eksportvarer i landbrugssektoren særlige begunstigelser på de pågældende landes markeder.

For Island har det dernæst været afgørende, at optagelsen i EFTA også ville komme til at indebære fordele for fiskerierhvervet gennem en udvidet adgang til det britiske marked for frossen fisk, der er et af de største i Europa.

Et væsentligt element i forhandlingerne om Islands optagelse i EFTA har derfor været Islands tilslutning til den mellem Danmark, Norge, Sverige og Storbritannien indgåede aftale om eksporten af frosne fiskefileter til Storbritannien.